

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 9. "Lauving."

Fylke: Hedmark

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Tysil

Emne:

Bygdelag: Jondet i Tysil og
Tøberget

Oppskr. av: Harald E. Halvorsen

Gard:

(adresse): Tøberget

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

min morfar f. 1837 d. 1912

SVAR

A.

1. Ja, det lauves, og det reknos med som årvisst for på mange bruk. Det brukes til geit, sau og noe til kyr og kalver. Til de siste skal det helst være rogn- eller seljelauv.

Bare bladene kalles de "rappa-lauv." Dette blir bare tatt på innmark.

2.

Den beste "lauv-takst" sier tyslingene skal være like etter Sankt-Jans. Men mye blir også tatt etter slåttonna. Arbeidet blir kalt "lauvtakst" eller "lauvtainj."

3. Redskapet er "lauv-hakke" (laget av en utslitt og avhogd tjå. I de siste 10 år er enkelte begynt å bruke en tung heime-smidd "lauv-kniv". (laget enten i Gudbrandsdal eller på Seilo) Ved å bruke "lauv-kniv" slipper de å ha med øks, så framåt det ikke er reknet med at trea skal rothogges og nyttas til ved. Ellers blir trea gjerne hogget halvveis i gjennom høgt oppe på stamma og bøyd ned og kvistene hogget av.

ca. 30 cm - 40 cm.
Lauv-kniv

ca. 25 cm.
Lauv-hakke

"Rappa-lauv" tar de helst av selje og rogn. En-kette har en voff på ene handa under arbeidet.

4. Lauv tas av både nedhogne og rotfaste tre. (se foran under 3.) Kylvetnar, "seljekall", verner mange ennå om på innmarka. De tar dels kvister (hvort 3. eller 4. år) dels "rappa-lauv" (hvort år).

Særlig disse "selje-kallene" betrakter de som verdifulle, og de tar ikke kvister av dem før de blir 30-40 år. Dårlege skudd og tåne kvister hogger de pent og forsiktig vekk på "seljekallen".

5. "Rappa-lauvet" tar de ofte i store koger flettet av granved. En del er begynt å bruke sekke, for kunsten å lage koger dør ut med de gamle brukere, eller kanskje snarere: den yngre generasjon har ikke tålmod til å sitte og lage koger. (særlig materialene).

"Rappa-lauvet" legger de ofte ut over et høve-golv eller et loft til det blir tørket.

Kvistene blir bundet sammen med en kvist og repnes i sneis. 1 lauv-sneis = 10 kjerver.

Tas lauvet på innmark, settes kjervene opp til tørk ved uthusveggene, eller de lager ei lauvheije av samme konstruksjon som høyheije.

Men tas lauvet litt langt borte i utmarka blir det satt opp en „lauv-hjell“ mellom 2 trær og med støtter på ca. 2,5 m.'s lengde under slik at ikke husdyr eller haren og elg ikke får tak i lauvet. -

Det settes opp 200 à 300 kjerver i en „hjell“ og til slutt tekkes over med riskeister og bar.

6: „Lauv-hjellene“ kjøres eller oftere dras heim på skikjelke utpå vinteren. Det som bæres heim fra innmark og nærmeste utmark bæres i „bakmes“. Det er noe forskjellig hvor mye de tar om gangen. Ei vanlig bær for mann er 20 kjerver.

7: Både i inn- og utmark. Mennene feller og bærer heim eller til „hjellen“, og kvinner „tar“.

8: Tørt lauv legges ofte for seg sjøl på havgolvet slik at en får tak i det utover vinteren. Friskt legges enten langs veggene eller oppå kaggen (høykaggen).

Geit og sau får $\frac{1}{2}$ kjeru om dagen, kua 1 kjeru under vanlige foringsmetoder. Er det lite høyt på garden, gis det dobbelte. Føres med lauv 1 gang pr. dag. Det reknes med denne mengde i ca. 200 foringsdager.

9: Selje- og rogn.

10-11-12-13-14-15:

Fløke i Tysvit.

B:

1. "Raka-lawv."

2. Asp, selje og rogn.

3. Turive.

4. Fraktes heim i sekker.

5. Kvinnearbeide.

6. Oppbevarer som "rappa-lawv."

7. Det ble brukt i sørpe.

8. Seljelawv er best.

9. Ja, helst som nødfor; men mange bruker det ennå. - (De har etter gammel uskikk rent for mange dyr fra høsten av. Dette kommer og noe av (dessvare) elendige og kalde fjøs. De mange dyra skulle så gi mere varme.)

2218

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

2218